

Nevmerzhitsky mod Ukraine (appl. 54825/00 EMD dom, afsagt den 5. april 2005)

Sagsfremstilling:

Den ukrainske statsborger Evgen Nevmerzhitsky blev den 8. april 1997 tilbageholdt af politiet, mistænkt for at have deltaget i ulovlige valutatransaktioner. Den 14. april 1997 blev han sigtet for blandt andet dette forhold. Under varetægtsfængslingen, der foregik i et fængsel med mangelfulde sanitære og hygiejniske forhold, samt i trange og overfyldte rum, indledte Nevmerzhitsky den 13. april 1998 en sultestrejke. Den 17. april 1998 blev han lægeundersøgt, hvorefter fængselsmyndighederne den 23. april 1998 indledte tvangsfodring. Han afbrød sin sultestrejke den 14. juli 1998, men genoptog den i oktober 1998. I april 1999 blev han isolationsfængslet. I november og december 1999 blev varetægtsfængslingen indbragt for domstolene, der opretholdt fængslingen. Klageren fortsatte efter eget udsagn sultestrejken indtil sin løsladelse den 22. februar 2000.

Påstanden:

Nevmerzhitsky gjorde gældende, at han havde været udsat for umenneskelig og nedværdigende behandling i forbindelse med tvangsfodringen og at forholdene under varetægtsfængslingen var i strid med artikel 3. Han gjorde endvidere gældende, at det forhold, at han havde været varetægtsfængslet fra oktober 1998 til august 1999, forinden spørgsmålet blev indbragt for en domstol, udgjorde et brud på artikel 5, stk. 1 og 3.

De ukrainske myndigheder gjorde gældende, at tvangsfodringen ikke var foregået under forhold som beskrevet af Nevmerzhitsky. Herudover afviste myndighederne klagerens forklaring om, at han i en periode havde været isolationsfængslet. Myndighederne undlod at udtale sig om spørgsmålet om den manglende indbringelse af varetægtsfængslingen for en domstol samt om forholdene i fængslet. Myndighederne fremlagde ikke dokumentation for, at der var blevet foretaget de nødvendige lægelige undersøgelser for at fastslå, at tvangsfodringen var nødvendig.

Menneskerettighedsdomstolens bemærkninger:

Domstolen udtalte indledningsvis, at forbuddet mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf i artikel 3 udgør en af de mest fundamentale værdier i et demokratisk samfund. Krænkelsen af individet må dog være over et vist niveau, førend den er omfattet af artikel 3.

Domstolen gav Nevmerzhitsky medhold i, at han var tilbageholdt under uacceptable forhold, og at en sådan fængsling udgjorde nedværdigende behandling i strid med artikel 3. Domstolen fandt videre, at klagerens situation blev yderligere forværret af anbringelsen i isolationscellen under forhold, der var fuldstændig uacceptable i henhold til artikel 3. Herudover fandt Domstolen, at klagerens pådragelse af en række hudsygdomme og svækkelsen af hans helbredstilstand viste, at han var tilbageholdt under usanitære og uhygiejniske forhold, der betød en sådan forringelse af hans helbredstilstand, at det udgjorde nedværdigende behandling. På den baggrund fandt Domstolen, at der var sket krænkelse af artikel 3.

Domstolen gav endvidere Nevmerzhitsky medhold i, at den tvangsfodring, som han blev udsat for under fængslingen, var omfattet af artikel 3. Domstolen udtalte indledningsvis, at der ved en sultestrejke kan opstå en konflikt mellem individets ret til fysisk integritet og statens pligt efter artikel 2. Domstolen udtalte videre, at tvangsfodringen i den konkrete sag var foregået ved så hårdhændede metoder, at den kunne betegnes som tortur, idet der ikke var påvist et medicinsk behov for tvangsfodringen, der således var sket efter en arbitrær beslutning, og idet den var foregået mod klagerens vilje.

Herudover fandt domstolen, at det – henset til, at klager var blevet tvangsfodret, selvom der ikke var blevet påvist noget helbredsmæssigt behov herfor, og at han ikke blev tilset af en læge i de første halvanden måned efter fængslingen samt i den periode på halvandet år, hvor han genoptog sultestrejken og havde fået en række hudsygdomme – måtte lægges til grund, at han ikke havde haft tilstrækkelig adgang til lægebehandling og at der ikke havde været tilstrækkeligt lægetilsyn, hvilket udgjorde nedværdigende behandling i strid med artikel 3.

Domstolen gav endelig klageren medhold i, at frihedsberøvelsen var i strid med konventionens artikel 5.

<http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=725056&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=1132746FF1FE2A468ACCB CD1763D4D8149>